

ΓΛΩΣΣΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Η Θρακική Έταιρεία, ζώντας τη σημερινή άφασία ως μείζον πρόβλημα της εποχής, επιχειρεί στο παρακάτω κείμενο μία συνοπτική παρουσίαση του θέματος, ελπίζοντας σε έναν γόνιμο διάλογο. Το κείμενο είναι καρπός συλλογικής προσπάθειας και γράφτηκε τον Οκτώβριο του 1994 από τον Κώστα Καραϊσκο.

«Η γλώσσα είναι πατρίδα» (Ν. Καζαντζάκης)

Η έργαλειακή αντίληψη της γλώσσας, που την ήθελε απλώς ένα μέσον επικοινωνίας και περιγραφής σκέψεων, ανήκει στον θετικισμό του 19ου αιώνα. Σήμερα στη γλωσσολογία είναι γενικά αποδεκτή ή απόλυτη έξαρτηση και διαμόρφωση της νοήσεως από τη γλώσσα, ώστε κάθε ανθρώπινη κοινότητα με διαφορετικό γλωσσικό σύστημα να θεωρείται πώς έχει διαφορετική κοσμοαντίληψη. Αλλά και στην επικοινωνία των ανθρώπων επιβάλλει συγκεκριμένες μορφές, αποτελεί δηλαδή τρόπο κοινωνικής ζωής. Η έμμονή στην δηλωτική και πληροφοριακή λειτουργία της παραμερίζει το γεγονός ότι αποτελεί πράξη έκφρασεως και δημιουργίας, έγχειρημα ταξινόμιας, οικοδόμηση σημασιών, λογική συνοχή. Ότι έχει λειτουργία ύπαρξιακή και αισθητική αλλά και ποιητική που την υπερβαίνει. Συμπυκνώνοντας την ιστορία, την σκέψη, την καλλιέργεια, την νοοτροπία, τον πολιτισμό ενός λαού, κάθε γλώσσα έχει νόημα ιδιαίτερο.

«Μονάχη έγνοια ή γλώσσα μου στις άμμουδιές του Όμηρου» (Οδ. Έλύτης)

Το γεγονός ότι η γενική γλωσσολογία – όχι στο σύνολό της – αρκείται στην περιγραφή και έρμηνεία των γλωσσικών φαινομένων και δεν τα αξιολογεί, όπως και το ότι χαρακτηρίζει κάθε γλώσσα αυτόρκτη και ίκανή να έξυπηρητήσει τις έκφραστικές ανάγκες μιās κοινότητας, σε καμμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι η αξία όλων των γλωσσών είναι ή ίδια. Η τελευταία, προφανέστατα, συνδέεται με τον πολιτισμό της έκαστοτε κοινότητας. Μόνον ένας επαγγελματίας ραγιās – μιλώντας για Έλληνα – μπορεί να άγνοεί τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα της γλώσσας μας και να χαρακτηρίζει «ιδεοληπτικούς» ή και «ρατσιστές» όσους διαπιστώνουν:

1. την άδιάκοπη παράδοση 4.000 έτων τουλάχιστον με τη στενή σχέση των διαδοχικών φάσεων μεταξύ τους, φαινόμενο μοναδικό παγκοσμίως
2. την πρώιμη έκφραση προηγμένων μορφών σκέψεως, με την συνακόλουθη βαθειά καλλιέργεια
3. το γεγονός ότι αποτελεί τη βάση του «καλλιεργημένου κώδικα» (δηλ. τό σύνολο των ελληνικών λέξεων που ονομάζουν σε κάθε γλώσσα τους όρους του πνευματικού βίου, π.χ. θέατρο, μουσική, πολιτική...) σε όλες τις

γλώσσες και εργαλείο αναντικατάστατο του σύγχρονου πολιτικού και επιστημονικού λόγου διεθνώς

4. την επεξεργασία της οργανώσεως και εκφράσεώς της από τους κορυφαίους διανοητές που την χρησιμοποίησαν

5. το γεγονός ότι υπήρξε ιστορικά και επανειλημμένως διεθνής γλώσσα του κόσμου

6. τον ρόλο της (που έσχάτως και πάλι αναβαθμίζεται) στην εκπαίδευση του πολιτισμένου κόσμου

Τέλος, την έτυμολογική της διαφάνεια και την πλήρη αντιστοιχία γλωσσικού συμβόλου και έννοιολογικού περιεχομένου. Έτσι, ο μεγαλύτερος φιλόσοφος του αιώνα Μάρτιν Χάιντεγκερ ζητά «ν' ανέβει μέχρι το μυστικό της ελληνικής γλώσσας» και «βλέπει» το αντικείμενο, όταν το ονομάζει στα ελληνικά. Ο Γίββων μίλησε για τη «μουσικότητα και γονιμότητα γλώσσα που δίνει κορμί στις φιλοσοφικές αφαιρέσεις και ψυχή στα αντικείμενα των αισθήσεων». Ο ακαδημαϊκός Κλώντ Φωριέλ («Τα δημοτικά τραγούδια της νέας Ελλάδας», 1824) γράφει για την ελληνική ότι «συγκεντρώνει τον πλούτο και την όμοιογένεια της γερμανικής, την σαφήνεια της γαλλικής, την μουσικότητα της ιταλικής και την λυγεράδα της ισπανικής». Ο γλωσσολόγος Αντουάν Μεγιέ υποστήριξε την ανωτερότητά της έναντι των άλλων γλωσσών («*Apres d' une histoire de la langue grecque*»). Η πληρότητα της δομής, ο πλούτος του λεξιλογίου, οι έννοιολογικές δυνατότητες και οι σημασιολογικές αποχρώσεις αναγνωρίζονται από τους Αγγλοαμερικανούς με τη φράση «οί Έλληνες έχουν μία λέξη γι' αυτό», σε προβλήματα κυριολεξίας. Σύν τοις άλλοις, όντας βάση του πνευματικού πολιτισμού της Ευρώπης, ή ελληνική μπορεί να αξιοποιηθεί ως δεσμός μεταξύ των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, Ισπανοί ευρωβουλευτές πρότειναν στο Ευρωκοινοβούλιο την καθιέρωσή της ως επίσημης γλώσσας της Ένώσεως, απαριθμώντας τα πλεονεκτήματα μιας τέτοιας επιλογής και επιμένοντας στις «έξαιρετικές ικανότητες οργανώσεως της σκέψης που προσφέρει».

Όλα αυτά, βεβαίως, «έξω». Γιατί στην πατρίδα μας πλειάδα «έπιστημόνων» αμφισβητεί την μοναδικότητα και διαχρονικότητα της γλώσσας μας, απαξιώνει τις έτυμολογικές της δυνατότητες, επικροτεί τη ρύπανση από τους ξενισμούς. Η άγνοια λογίων λέξεων συγκρίνεται με την άγνοια των αντίστοιχων αγγλικών ή γαλλικών και μάλιστα σε σχολικό εγχειρίδιο οί λέξεις αυτές χαρακτηρίζονται ως «σαβούρα» (!!!), όταν υπάρχουν οί αντίστοιχές της δημάδους. Τέλος, ή βαρβαρόρηχη άργκώ της αμερικάνικης υποκουλτούρας εκθειάζεται ως γονιμοποίηση και πλουτισμός της γλώσσας μας.

«Το τραγικό ζήτημα είναι αν θα γράφουμε ή όχι ελληνικά. Αν θα γράφουμε ελληνικά ή ένα οποιοδήποτε ελληνόμορφο έσπεράντο.

Δυστυχῶς, ὅλα γίνονται σὰ νὰ προτιμοῦμε τὸ ἐσπεράντο. Σὰ νὰ θέλουμε νὰ ξεκάνουμε μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴ γλῶσσα μας» (Γ. Σεφέρης)

Σήμερα τὸ δίλημμα καθαρεύουσας ἢ δημοτικῆς δὲν ὑπάρχει. Ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται μόνο στὸ μυαλὸ ὅσων ζοῦν ἀκόμη μὲ τὰ φαντάσματα τοῦ παρελθόντος. Μία εὐρύχωρη νεοελληνικὴ ἀποδεικνύεται ἡ ἰδανικὴ λύση γιὰ νὰ καρπωθοῦμε τὰ θετικὰ ἀποτελέσματα τοῦ πολύχρονου διχασμοῦ, ἀξιοποιώντας κάθε τύπο ἑλληνικὸ ἀπὸ τὴ διαχρονία τῆς γλώσσας μας (πρᾶγμα ποὺ ἄλλωστε συνέβαινε καὶ στὸ Βυζάντιο – π.χ. Μιχαὴλ Ψελλὸς – καὶ στὴν Ἀρχαιότητα – π.χ. Αἰσχύλος). Ἡ παρασύνδεση μὲ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα καὶ οἱ αὐτονόητες ἄλλοτε πολιτικοῖδεολογικὲς συνάψεις χάνουν πιά τὴν καθολικὴ ἰσχὺ τους καὶ ἡ ἀδιαφορία τῶν «καθαρῶν» δημοτικιστῶν γιὰ τὴν εὐφωνία, τὴν μουσικότητα καὶ τὴν αἰσθητικὴ μειώνεται σὺν τῷ χρόνῳ, μαζί μὲ τὸ ἀρχικὸ ἰσοπεδωτικὸ τους μένος κατὰ τῶν «ὑποπτῶν ἀπόψεων» τῶν ἐναντιοφρόνων. Συχνὰ πάντως τὸ πρόβλημα συντηρεῖται ἀπὸ τὴ σύγχυση μεταξὺ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ λόγου ποὺ σαφῶς διαφέρουν («ὁ προφορικὸς λόγος ἐμψυχώνει τὸν γραπτὸ, ὁ γραπτὸς ἐξυψώνει τὸν προφορικὸ» - Στ. Ράμφος). Ἡ ὑποβάθμιση τοῦ γραπτοῦ λόγου ἔναντι τοῦ προφορικοῦ, οὐσιαστικὰ προπαγανδίζει τὴν ἀγραμματοσύνη καὶ παράλληλα μὲ τὴν «φωτογραφικὴ ἀντίληψη» γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῆς λέξεως – σήματος ὑποβαθμίζεται ἡ ὀρθογραφία, μηδενίζεται ἡ ἔτυμολογία, τὸ νόημα καὶ ἡ κατανόηση τῶν πραγμάτων μέσα ἀπὸ τὴν ἱστορία τους (μένει κανεὶς ἀναυδὸς μπρὸς στὰ ἀπίστευτα ἰδεολογήματα τῶν «εἰδικῶν». Σωσσύρ: αὐθαίρετο τῆς λέξεως, συγχρονικὴ θεώρηση τῆς γλώσσας, Μ. Κοέν: ἡ ὀρθογραφία προπύργιο τοῦ κοινωνικοῦ συντηρητισμοῦ, Μπενβενίστε – Μπλούμφιλτ – Σαπίρ: ἡ ἀπλούστευση τοῦ γραπτοῦ λόγου θὰ φέρει τὴν παιδεία στὸν λαό, κτλ).

Χωρὶς ἰδιαίτερο κόπο ἐντοπίζει κανεὶς στὸν προφορικὸ καὶ γραπτὸ λόγο τῆς καθημερινότητάς μας λεξιπενία, ἀκαλαισθησία, συντακτικὴ ἀκαμψία, ἄλωση ἀπὸ ξενισμούς, ἰσοπέδωση τῶν ἐπιπέδων τοῦ λόγου. Ὁ γλωσσοπολιτικὸς φανατισμὸς συγκεκριμένων προσώπων καὶ ἡ βίαιη χειραγώγηση μὲσω τῶν ΜΜΕ, τῶν σχολικῶν βιβλίων καὶ τῶν «εἰδικῶν» τῆς ἐξουσίας, ὀδηγοῦν τὴ γλῶσσα μας στὴν καταστροφή κι ὅποιος διαμαρτυρηθεῖ κατηγορεῖται γιὰ «ἐπέμβαση σ' ἓναν ζωντανὸ ὀργανισμὸ ποὺ δὲν χρειάζεται προστάτες». Ὅμως οὔτε κάθε ἐξέλιξη συνιστᾶ πρόοδο οὔτε, βέβαια, εἶναι τὸ ἴδιο ἡ βίαιη κατάργηση μιᾶς λέξεως μὲ τὴν ἐξαφάνιση ἢ τὴν ἀντικατάστασή της ἀπὸ ἄλλη μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Κι ἂν δὲν εἶχε μεσολαβήσει ὁ ἀξιοθαύμαστος καθαρισμὸς τῆς ἑλληνικῆς ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα καὶ ἡ ἑλληνοποίηση τῶν εἰσαγόμενων ὄρων κατὰ τὸν 20ο, σήμερα τὸ 75% τοῦ ἀστικοῦ μας λεξιλογίου θὰ ἦταν ξένο καὶ ἀντὶ γιὰ κυβέρνηση, ὑπουργό, νοσοκομεῖο, οἰκογένεια κι ἐφημερίδα θὰ εἶχαμε γκουβέρνο, μινίστρο, σπιτάλι, φαμίλια, γαζέτα. Συστηματικὸ καθαρισμὸ ἔκαναν κι οἱ Γερμανοὶ τὸν προηγούμενο αἰῶνα στὴ γλῶσσα τους ἀπὸ τοὺς γαλλισμούς καὶ σήμερα ἡ

Γαλλία (ἀπὸ τὸ 1982) προσπαθεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν εἰσβολὴ τῆς Ἀγγλικῆς, τὸ *Franglais*.

Τὰ σημερινὰ προβλήματα τῆς νεοελληνικῆς ἐπιδεινώνονται ἀπὸ τὰ ἀπαράδεκτα βιβλία, τὴν ἀπουσία τῆς Γραμματικῆς, τὸν ἐξοβελισμό τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο, τὴν ἀδράνεια καὶ τὸν λαϊκισμό τῶν ἰθυνότων. Πάντως τὸ πρόβλημα εἶναι διεθνὲς καὶ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν παγκοσμιότητα τοῦ (ἀμερικανικοῦ) πολιτισμοῦ, τὸν πρακτικισμό τῆς ἐποχῆς, τὴν κατάργηση κάθε νοήματος, τὴν παθητικὴ καὶ μνημονικὴ προσέγγιση τῆς γλώσσας (φωτογραφικὴ ἀντίληψη τῆς λέξεως). Καὶ εἶναι κυρίως ἡ ἐπικράτηση τῆς «ἐπικοινωνίας τῆς εἰκόνας» (τηλεόραση, κινηματογράφος, φωτογραφία, κτλ) ποὺ καταργεῖ τὸν λόγο καὶ ὀδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα σὲ τοπία ὀργουελικά.

«Ἡ μεγαλύτερη πνευματικὴ μου ἄσκηση ἦταν ἡ θητεία μου στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ» (Β. Χάιζενμπερκ, νόμπελ Φυσικῆς)

Ἡ ἀρχαία, τροφὸς καὶ θεμέλιο τῆς νέας Ἑλληνικῆς, εἶναι κλειδί γιὰ τὴν κατανόηση καὶ οἰκειώσή της. Ἡ καθιέρωση τῆς δημοτικῆς ἔπρεπε νὰ συνδυαστεῖ μὲ μία πιὸ ὀλοκληρωμένη διδασκαλία τῆς ἀρχαίας στὰ σχολεῖα, ποὺ θὰ ἀποσκοποῦσε ὄχι τόσο στὴ μετάδοση νοημάτων καὶ τὴν προσέγγιση τοῦ περιεχομένου τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας, πρᾶγμα ποὺ γίνεται καὶ μὲ μεταφράσεις. Οἱ σκοποὶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι κυρίως γλωσσικοὶ καὶ θὰ βοηθοῦσε ἐδῶ ἡ διδασκαλία τῆς ἀττικῆς διαλέκτου τοῦ 4ου αἰῶνα καὶ μόνον. Ὡστόσο μὲ τὴν καθιέρωση τοῦ πολυκλαδικοῦ λυκείου, τὸ 85% τῶν μαθητῶν θὰ μείνουν ὀριστικὰ ἐκτὸς τῆς κλασικῆς παιδείας. Καὶ εἶναι «λογικόν», τῆ στιγμῆ ποὺ ἐκπαιδευτικοὶ τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἀπαξιῶνουν δημοσίως τὸ μάθημα καὶ «εἰδικόν» διερωτῶνται γιὰ τὴν χρησιμότητά του. Μὲ ἐπιχείρημα τῆ δυσκολία ἢ τὴν ἄγνοια τῆς ἀρχαίας ἀπὸ γενιὲς ποὺ τὴ διδάχτηκαν (ποιοὶ ἄραγε θυμοῦνται τὰ Μαθηματικὰ τοῦ Λυκείου;), ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ ὀφέλη τῆς ἀρχαιομάθειας ποὺ εἶναι ἀδιαμφισβήτητα: ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια, πλουτισμὸς λεξιλογίου, ἀνάπτυξη τῆς γλωσσοαντιληπτικῆς καὶ λεξιπλαστικῆς ἰκανότητος, μύηση στοὺς μηχανισμοὺς τοῦ ἀρχαίου λόγου, ὀξυνση τῆς κρίσεως μὲ ἐφαρμογὴ τοῦ Συντακτικοῦ, διαχρονικὴ θεώρηση τῆς γλώσσας μας, αἰσθητικὴ ἀπόλαυση, ἀντίσταση στὸν ἐξαμερικανισμό τῆς γλώσσας.

Ἐπαναφέροντας τὴν διδασκαλία τῶν ἀρχαίων στὸ Γυμνάσιο μεταφέρεται ἡ ἐκμάθησή τους σὲ καταλληλότερη ἡλικία καὶ παράλληλα ἀποσυμφορεῖται ἡ διδασκαλία τοὺς στὸ Λύκειο. Καὶ φυσικὰ τὸ μάθημα θὰ τὸ διδάξουν ὅποιοι τὸ δίδασκαν ἀνέκαθεν. Κι ἂν λείπουν οἱ κατάλληλοι, τότε νὰ δημιουργηθοῦν.

«...μιὰν ὀρθογραφία ὅπου τὸ κάθε ὀμέγα, τὸ κάθε ὕψιλον, ἢ κάθε ὕπογεγραμμένη, δὲν εἶναι παρὰ ἕνας κολπίσκος, μιὰ κατωφέρεια, μιὰ

κάθετη βράχου πάνω σε μία καμπύλη πρύμνας πλεύμενου...» (Οδ. Ἑλύτης)

Ἡ λογική τῆς ἡσσοнос προσπάθειας, ἡ ἄκρατη χρησιμοθηρία καὶ ἡ ἀπλοποίηση ὅλων τῶν ἐκφράσεων τῆς ζωῆς χωρὶς καμμία ἱεράρχηση ἀναγκῶν, κατήργησαν τὸ 1982 ἐπίσημως τὴν περισπωμένη καὶ τὰ πνεύματα στὴ γραφὴ μας. Ἡ Βουλὴ σὲ μία μεταμεσονύκτια συνεδρία 20 βουλευτῶν ψήφισε ὡς τροπολογία σὲ ἄσχετο νομοσχέδιο, τὴν παραπάνω κατάργηση, χωρὶς τὸν παραμικρὸ διάλογο, χωρὶς ἓνα σοβαρὸ ἐπιχείρημα. Ὁ εἰσηγητὴς ἐπικαλέστηκε λόγους α) ἱστορικούς β) παιδαγωγικούς καὶ γ) οἰκονομικούς. Οἱ τελευταῖοι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀφοροῦν μόνο τὰ συγκροτήματα Τύπου κι ὄχι τὸν σύνολο λαό, εἶναι ντροπὴ καὶ νὰ ἀναφέρονται σὲ τέτοιο ζήτημα. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἄσκοπου κόπου πρῶτον ὠθεῖ τὰ παιδιὰ στὴν ἀπροσπάθεια, δεύτερον ψεύδεται γιὰ ...χιλιάδες ὥρες (!) ἐκμαθήσεως τῶν ἐλαχίστων κανόνων τονισμοῦ, τρίτον ἀποκρύπτει τὸ ὅτι στὸ Λύκειο γιὰ τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά ὁ ἴδιος κόπος θὰ καταβληθεῖ καὶ τέταρτον ἀγνοεῖ ὅτι σὲ γλῶσσες χωρὶς τόνους τὰ περὶ τὴν Παιδείαν πράγματα δὲν εἶναι καθόλου καλύτερα. Τὸ ἱστορικὸ ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ἐφεύρεση τῶν τόνων ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς φιλόλογους ἀγνοεῖ ὅτι ἔτσι διασώθηκε ἡ ὀρθὴ ἀπαγγελία – ἀνάγνωση τῆς Ἑλληνικῆς μέσα στὸν κυκεῶνα τῆς ἐποχῆς. Ἄλλωστε τὸ ὅτι δὲν ὑπῆρχαν τόνοι στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα τί σημαίνει; Οὔτε μικρὰ γράμματα ὑπῆρχαν οὔτε χωριστὲς λέξεις. Μήπως εἶναι ὀπισθοδρομικοὶ οἱ λαοὶ ποὺ διατηροῦν πολὺ δυσκολότερες γραφές (Κινέζοι, Ἀραβες, Κορεάτες) ἢ ἐπαναφέρουν τὴν παραδοσιακὴ μορφή τους (Ἰάπωνες), σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν Τουρκία τοῦ Κεμάλ; Ὅμως καὶ ἡ «εὐκολία» τοῦ μονοτονικοῦ εἶναι συζητήσιμη κι ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε τὴν ἐγκύκλιο τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ του (8-5-82/Ἀρ.Πρ. Γ2/598), ποὺ ἦταν 11 σελίδες, σὲ σύγκριση μὲ τις 7,5 τῶν σχολικῶν βιβλίων γιὰ τόνους καὶ πνεύματα σὲ Δημοτικὸ καὶ Γυμνάσιο.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς του, εἶναι πλέον κοινὸς τόπος. Πέραν τῆς ἰδίας ἀντιλήψεως ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει ὁ καθένας μας, σημειώνουμε τὰ συμπεράσματα τῶν ἐρευνῶν τῆς ψυχιάτρου Μ. Σαββάκη τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης (γιὰ πρόκληση ἀξονόμενων ἀφασικῶν προβλημάτων δυσλεξίας, δυσγλωσσίας, δυσορθογραφίας καὶ ἀλαλίας) καὶ τῶν ψυχολόγων Α. Παπαζήση & Μ. Μάνιου – Βακάλη (γιὰ λάθη τονισμοῦ ὀφειλόμενα στὸν μηχανικὸ του χαρακτήρα καὶ τὶς ἐξαιρέσεις ποὺ εἶναι πολλαπλάσιες τῶν βασικῶν του κανόνων).

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἔγιναν – καὶ γίνονται – συζητήσεις καὶ γιὰ περαιτέρω «ἀπλουστεύσεις». Οἱ ἐπίγονοι τοῦ Ι. Βηλαρά, τοῦ Δ. Γληνοῦ, τοῦ Ε. Γιαννίδη, τοῦ Φ. Γιοφύλλη, τοῦ Λ. Ρουσσέλ προτείνουν φωνητικὴ γραφὴ – ἓνα ι, ἓνα ο, ἓνα ε – γιὰ κατάργηση κάθε νοήματος (καὶ εὐτράπελα τοῦ εἶδους: τὸ μπατέρα, τὸ γκζάδερο κ.ἄ.) ἢ καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ λατινικοῦ – ἑλληνικῆς ἄλλωστε προελεύσεως – ἀλφαβήτου, ποὺ θὰ καταργήσει

ἐπιπλέον καὶ κάποιους φθόγγους καὶ θὰ ἀφελῆνίσει καὶ τὴν τελευταία γωνιὰ τῆς ψυχῆς μας. Ἦδη ἡ ἐκτεταμένη ἐξοικείωσή μας μὲ τὴν Ἀγγλικὴ προλαίανει τὸ ἔδαφος...

Συνοψίζουμε τοὺς λόγους ποὺ καθιστοῦν ἀναγκαία τὴν **ἐπαναφορὰ τοῦ πολυτονικοῦ συστήματος**:

1. Ἡ ἑλληνικὴ, ὡς ἱστορικὴ γλῶσσα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποβάλεται σὲ χρησιμοθηρικὲς ἐπεμβάσεις. Τὸ δισχιλιετὲς παραδοσιακὸ στοιχεῖο τῆς γραφῆς μας ἔχει μικρότερη ἀξία ἀπὸ ἓνα νεοκλασικὸ σπῆτι 150 ἐτῶν;
 2. Οἱ τόνοι εἶναι ἡ αὐτοσυνείδηση τῆς μουσικότητος τῆς γλώσσας μας: ἓνα πολυτονικὸ κείμενο εἶναι οὐσιαστικὰ μία παρτιτούρα.
 3. Οἱ αἰσθητικοὶ λόγοι, ὡς προφανεῖς, δὲν χρειάζονται ἐπεξηγήσεις.
 4. Ἡ ἀρνητικὴ θέση τοῦ συνόλου τῶν σημαντικῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου ἔναντι τοῦ μονοτονικοῦ. Σήμερα κυκλοφοροῦν ἑκατοντάδες ποιητικὲς συλλογὲς ὅλες σχεδὸν στὸ πολυτονικὸ.
 5. Ἡ ἀσάφεια καὶ ἡ δυσαναγνωσία ποὺ ἐπῆλθε. Δὲν μπορεῖ νὰ διακόπτεται συνεχῶς ἡ ροὴ τῆς ἀνάγνωσης γιὰ ἀναζήτηση τοῦ νοήματος στὰ συμφραζόμενα.
 6. Τὰ καινοφανῆ προβλήματα: ἀκατανοησιὰ δασύνσεως (ἀφ-αίμαξη, ἀνθ-υπολοχαγός), κατάργηση ἐρωτηματικῶν τόνων ἢ ἄλλων ποὺ ὄντως προφέρονται, ἀπαξίωση γενικὰ τοῦ τονισμοῦ στὴ συνείδηση τοῦ μαθητῆ καὶ εὐλογη κατόπιν ἀδιαφορία.
 7. Ὁ ἐλάχιστος κόπος ἐκμάθησεως τῶν κανόνων τονισμοῦ καὶ δασύνσεως – ἀπόδειξη καὶ ὁ χῶρος ποὺ ἀφιερώνουν τὰ σχολικὰ βιβλία.
 8. Τὸ πολυτονικὸ συνδέει ἀμεσότερα τὴν νεοελληνικὴ μὲ τὴν ἀρχαία καὶ διευκολύνει τὴν πρόσβασή μας σ' αὐτὴν ἢ σὲ κείμενα μεσαιωνικὰ καὶ νεότερα λόγια.
 9. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ πολυτονικοῦ ἐπιβραδύνει τὸν κατήφορο τῶν «μεταρρυθμίσεων» ποὺ περιμένουν τὴ σειρὰ τους – πρόκειται γιὰ τὴν πρώτη γραμμὴ ἄμυνας.
- Ἡ ἱστορικὴ στιγμή σήμερα εἶναι ἀπολύτως κατάλληλη γιὰ μίαν διόρθωση πορείας καὶ μάλιστα πρὶν ἢ ζημιὰ γίνει ἀνεπανόρθωτη. Τὸ ἱστορικὸ προηγούμενο ὑπάρχει: Ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία τὸ 1987 κατήργησε τὶς τονικὲς μεταβολὲς ποὺ ἡ ἴδια εἶχε εἰσηγηθεῖ 12 χρόνια πρὶν.

Ζητοῦμε – προτείνουμε:

- A) Ἄμεση ἐπαναφορὰ τοῦ παραδοσιακοῦ τονικοῦ συστήματος
- B) Τερατισμὸ τῶν πολιτικῶν παρεμβάσεων στὴ γλῶσσα μας
- Γ) Κατοχύρωση τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὸ Γυμνάσιο
- Δ) Λειτουργία τοῦ – ἐξαγγελθέντος καὶ στὸ παρελθὸν – γλωσσικοῦ τελωνείου γιὰ τοὺς ξενόφερτους ὄρους
- E) Προώθηση τῆς ἐκμάθησης ἑλληνικῶν ἐκτὸς Ἑλλάδος, μὲ τὰ σχετικὰ προγράμματα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως.

ΣΤ) Μελέτη ουσιαστική τῆς γλώσσας μας (παρελθόν – παρὸν – μέλλον) ἀπὸ ἀνθρώπους μὲ γνώση καὶ μεράκι, μακρὰ ἀπὸ δογματισμοὺς καὶ κάθε εἶδους παρωπίδες.

*(Εὐχαριστίες ὀφείλουμε, γιὰ ὅση βοήθεια μᾶς προσέφεραν μὲ τὰ γραπτά τους, τοὺς Γ. Μπαμπινιώτη, Σ. Καργάκο, Α. Νικολαΐδη, Χ. Δάλκο, Χ. Λαμπίδη, Φ. Ἀργυριάδη καὶ πρωτίστως τὸν **Γιάννη Καλιόρη** καὶ τὸν **Στέλιο Ράμφο**).*